

3. Рацул А. Б. Педагогіка: інформаційний виклад: навч. Посібник / А. Б. Рацул, Т. Я. Довга. – К. : Слово, 2016. – 344 с.

ОБДАРОВАНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТЕНДЕНЦІЙ

Ярослав Кічук

д.пед.н., професор кафедри української і всесвітньої історії та культури
Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Загальновизнаним напрямком розвитку сучасного гуманітарного знання виступає творче осмислення ідеї попередників про самоцінність людини, яку, зокрема Протагор, вважав «мірою усіх речей». Вітчутної для українського соціуму стає тенденція (з лат. – спрямованість) визнання тієї істини, що найвищою цінністю суспільства і, водночас, суттєвою ознакою набуття Україною статусу правової держави, є ціннісний вимір в оцінці особистості – рушія соціального прогресу. Особливо це стосується тієї частинки молоді, яку науковці відносять до категорії «вихованців з особливими освітніми потребами», з-поміж яких виокремлюють і обдаровану молодь (Антонова О. Є., Орлова О. Д., Міщик Л. І. та ін.).

Феноменологія обдарованості має глибокі коріння, натомість важливим «супутнім» процесом її вивчення виступала й проблема підготовки педагога, здатного викликати до життя внутрішні схильності і здібності вихованця; звернення до них, зокрема, Сократ уважав «другим народженням».

Аналіз наопрацьовань науковців, які вивчали теоретичні питання обдарованості (Б. Ананьєв, Г. Костюк, Н. Лейтес, Дж. Рензуллі, П. Торанс та ін.) дозволяють зробити такі узагальнення: обдарованість є результатом взаємодії інтелектуальних здібностей особистості – таких, що перевищують середній рівень; базисною основою обдарованості виступає ерудиція та сприятливе навколишнє середовище; важливою характеристикою обдарованості є креативність особистості; обдарованість постає як «якісно своєрідне сполучення здібностей»; наполегливість особистості – вияв мотивації – слугує суттєвою ознакою її обдарованості.

Нині, зокрема у психолого-педагогічній науці, навіть склались концепції обдарованості, з-поміж найбільш популярних серед науковців вважаються концепції Дж. Рензуллі, Ю. Гільбуха, В. Моляко та ін. Це особливо важливо, з огляду на те, що сучасні науковці нарахували понад ста визначень самого поняття «обдарованість». З-поміж існуючих дослідницьких позицій у контексті сучасних соціокультурних тенденцій вигідно вирізняється своєю конструктивністю точка зору В. Моляко, зокрема щодо параметрів творчої обдарованості. Так, науковець стверджує, що вимірами творчої обдарованості особистості виступають: сфера реалізації обдарованості, її переважаючий тип; вияви творчості; вияви інтелекту; динаміка діяльності; рівень досягнень; емоційна забарвленість [1]. До того ж, вчений стверджує про доцільність розглядати обдарованість як системне утворення, що є своєрідним «координатором, регулятором, стимулятором» саме творчої діяльності особистості. Мабуть, можна погодитися із психологами (зокрема, С. Рубінштейном) відносно того, що обдарованість однієї людини відрізняється від обдарованості іншої, бо відмінним є їх життя.

Отож, попри ще й досі неподоланого різноголосся в розумінні обдарованості та її різновиду (що базується на типології «інтелект – здібність» – математично-логічна, музична, візуальна, педагогічна, кінестетична тощо), принципової значущості, на наш погляд, набувають приймає дві аспекти. По-перше, визнання того, що обдарована особистість потребує особливої підтримки, специфічного соціально-фахового супроводу, виключної уваги через унікальну самоцінність для випереджувального, розвитку і відповідної галузі, і соціуму в цілому.

По-друге, актуалізується соціально-відповідальність сучасного фахівця як підґрунтя його продуктивної професійної діяльності, спрямованої на вироблення і реалізацію стратегії, зокрема, навчання і виховання обдарованої молоді. Причому з урахуванням сучасних наукових уявлень ще й про громадянський аспект соціальної відповідальності [2, с. 20].

Отож, обдарована особистість потребує особливої уваги соціальних інституцій. А, відтак, актуалізується у цьому зв'язку й правозахисні механізми соціалізації обдарованої особистості. Вважаємо, що виключної гостроти набувають своєчасна і вичерпна реалізація принципів, на яких засновані взагалі права людини. А саме: свобода, рівність, толерантність, солідарність.

Зауважимо, що сучасна правнича наука реалізацію норм права розглядає у двох аспектах: об'єктивна (що являє собою виконання правомірних дій, які передбачені нормами права) та суб'єктивна сторона (що визначає відношення самого суб'єкта до правових норм, вияв ним активності). З огляду на те, що обдарована особистість, наприклад, студентського віку, потребує не лише спрямованих зусиль вищого навчального закладу щодо розвитку її унікальних здібностей, а й соціального захисту, то актуалізується ще й такий суто юридичний аспект вищезокресленої проблеми, а саме: правозахисний.

Принагідно зазначимо, що сучасні правознавці, які здійснюють гносеологічний аналіз праворозуміння, не безпідставно зауважують, з одного боку, на суто українському контексті право розуміння. Зокрема, доводять що у вітчизняному соціумі «право часто розуміють як правду чи справедливість». А, з іншого боку, наголошують: «право – це завжди інтелектуальна напруга, максимальна духовна концентрація учасників правової ситуації» [3]. Отож, до загальноновизнаних функцій сучасної вищої школи, з огляду на вагу соціального захисту обдарованого студентства, додається й правозахисна щодо цієї специфічної категорії – учнівської молоді з особливими освітніми потребами. Науковці, які досліджували, наприклад, своєрідність вразливості обдарованих студентів (М. Лукашевич, Л. Холлінгуорт, О. Уїтмор) зауважують, що причини такої вразливості пов'язані із домінуючим відчуттям незадоволеності собою, відчуттям неадекватності, переважно заниженою самоцінкою; нереалістичними цілями, які обдаровані студенти висувують перед собою; надчутливістю у ставленні і до себе, і до оточуючих; нетерпимим ставленням до пересічних студентів, зважаючи на власні здобутки.

Отож, правозахисна діяльність до означеної категорії студентства вимагає, насамперед від викладачів вишу, керівників підрозділів ВНЗ та студентського самоврядування, від лідерів громадянсько-студентських рухів і організацій сприяння у реалізації їхніх правових гарантій, звісно, за умов дотримання законодавчо регламентованих процедур.

Таким чином, належний рівень правової культури суб'єктів навчально-виховного процесу сучасного ВНЗ – важлива передумова соціально-правової захищеності обдарованих студентів.

Література:

1. Моляко В. О Проблема обдарованості: наукові етапи психологічних досліджень та їх практична реалізація // Актуальні проблеми психології: Том 6. Обдарована особистість: пошук, розвиток, допомога: Зб. н. пр. / За заг. ред.. С. Д. Максименка. – Вип. 3 (1 частина). – К, 2002. – С.11 -15
2. Вієвська М. Г. Соціальна відповідальність сучасного фахівця як підґрунтя його продуктивної діяльності // Наука і освіта. – 2015. – № 9. – С. 19-24.
3. Баран А. В. Праворозуміння: гносеологічний аналіз // Вісник національного університету «Львівська політехніка». Зб. н. пр., серія «Юридичні науки». – № 827. – Львів, 2015. – С. 120-128.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ У НАВЧАННІ

Сергій Ключев

к.техн.н., доцент кафедри логістичного управління та безпеки руху на транспорті
Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля

Професійна діяльність вимагає від фахівця не лише глибоких теоретичних знань, але і умінь застосовувати їх на практиці, в нестандартних ситуаціях на виробництві. Тому підготовка висококваліфікованих фахівців, що здатних швидко пристосовуватися до нових умов праці, мають високий професіоналізм, конкурентоспроможність, є однією з актуальних проблем сучасної освіти.

Процеси реформування національної системи освіти України вимагають оновлення й модернізації навчальних технологій і методів навчання. Реформування вищої школи й ті вимоги, що ставляться до випускників університетів, академій, інститутів, повинні докорінно змінити навчальні методики вищої школи. Впровадження інтерактивних методів навчання у вищих навчальних закладах наразі є одним з найважливіших аспектів реформування системи вищої освіти. Їх використання дозволяє не лише полегшити засвоєння матеріалу під час лекцій та набуття практичних навичок, а й дозволити студентів відчувати себе повноправним учасником навчального процесу, вільно взаємодіяти з аудиторією та викладачем. Транспортні спеціальності є тими, що вимагають професійної підготовки з питань забезпечення безпеки в різних умовах

У сучасному суспільстві навчання можна організувати таким чином, що джерелом знань виступатиме не тільки викладач, а й комп'ютер, телевізор, відео. Студенти, відповідно, повинні вміти осмислювати отриману інформацію, трактувати її, застосовувати в конкретних умовах; водночас думати, розуміти суть речей, вміти висловити особисту думку. Саме цьому сприяють інтерактивні технології навчання. Найбільш поширеними інтерактивними методами навчання на кафедрі є: ділові і ролеві ігри, case-study (аналіз конкретних ситуацій), тренінги, комп'ютерне навчання, групові дискусії та ін [1, 2, 3, 4].